

PhDr. Petja Matějovič, Ph.D.
Uměleckoprůmyslové museum v Praze
17. listopadu 2, 110 01 Praha 1
T) (00 420) 602 337 625
E) matejovic@upm.cz

Posudek habilitační práce Mgr. art. Kristýny Španihelové, ArtD.
Tělesnost země: šperk jako médium organické paměti

předložené na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě

Mgr. art. Kristýna Španihelová, ArtD. předložila k habilitačnímu řízení praktické i teoretické pojednání tématu, kterému se věnuje po desetiletí. Téma nahlíží i rozvíjí za trvalé souhry vlastní umělecké tvorby a pedagogické činnosti. Společnou základnu autorské i pedagogické linky Kristýna Španihelová vystavěla na detailním poznání fyzických vlastností materiálů a tradičních i v tradici zatím neukotvených postupů jejich zpracování. Tato zkušenost se habilitantce i jejím studentům stává odrazovým můstkem výbojů. Tato zkušenost totiž nespuzuje, ale otvírá brány. Nejprve je však činí viditelnými.

Niterný přístup, intelektuální schopnosti i morální imperativ Kristýnu Španihelovou dlouhodobě vedou k odkrývání procesuality světa i jednotlivých materiálů a z ní plynoucího významového potenciálu výtvarných děl. Habilitantka klade důraz na koloběh vzniku a zániku, prolnutí pozorovaných jevů s konečností i dosahem nás samých. Díky materiálu na hraně mezi stádii existence činí hmatatelnou naši patřičnost ke světu, stejně jako výlučnost každého člověka. Konfrontací pokory a suverenity opakovaně přichází i s kritikou lidského počínání, zejména exploatace přírody.

Řada sérií autorských děl s vypjatou rolí materiálu svědčí o systematickosti uchazečky. Od studentských let zkoumá a využívá vlastnosti hmot rozličného původu, různé míry jejich přetvoření či usměrnění během umělecké práce, stejně jako škálu vztahů k tělu vnímatele, jímž bývá reálný i fiktivní nositel. Hmotou, tvarem i napětím mezi nimi autorka tematizuje historické a geografické, respektive geopolitické souvislosti.

V anotaci habilitační přednášky se Kristýna Španihelová zaměřuje na obsahovou nosnost organických materiálů lokálního původu. Naznačuje, že skrze vztah k důvěrně známému či blízkému lze kultivovat zájem o dění probíhající za dosavadním horizontem, ať jde o rovinu obecně existenciální, environmentální či, viděno z jiného směru, o rovinu významovosti šperku. Osobně považuji toto zaměření za mimořádně **šťastné a nosné**. Nikdo jistě nebude pochybovat o jeho aktuálnosti. Z pozice historika umění mohu dodat, že péče o stav domovské krajiny na pozadí bezbřehé konzumace importů patří k pilířům evropské kultury. Vítám další ze snah, jak tento nepoměr zvrátit ve smyslu veskrze pozitivním.

Anotaci otvírá teze, že autorský šperk přesahuje estetickou funkci. Již tato věta bohužel svědčí o boji s neznalostí a nepochopením, který nejen habilitantka bez ustání svádí tváří v tvář veřejnosti. Propojení existenciálních i environmentálních otázek s kvalitami šperku, pro informovaného člověka přirozené, se po pročtení anotace opět stává náročným úkolem. V jeho plnění se znovu a znovu ocitáme na počátku. Přispění Kristýny Španihelové považují za zásadní. Zaměření habilitační práce nicméně musím kromě již vypíchnutých adjektiv označit též za **odvážné**.

Jak tvůrčí, tak pedagogická práce Kristýny Španihelové podporuje existenciální hledání i emancipaci šperku vrchovatou měrou. O vysoké úrovni autorčina působení vypovídají přechody mezi standardními řemeslnými postupy a relativizací nositelnosti jimi dosažených forem. Ke slovu přicházejí posuny i rozpad měřítek prostoru a času. Kristýna Španihelová tvoří a v roli učitele také předkládá šperk jako plnohodnotné umělecké dílo, kde očekávání střídá překvapení. Estetická stránka, dokonce funkce ozdoby, uplatňují svou moc i nadále, ať už za své přítomnosti v konkrétním šperku nebo jako vzpomínka či pocíťovaná absence v jiném.

Nejen tvůrčí a pedagogická práce Kristýny Španihelové odpovídá kritériím habilitace. Totéž se týká i způsobů její prezentace pod vedením autorky a stejně tak prezentací připravených galeristy, kurátory i teoretiky. Společně vypovídají o bohatém a vlivném díle, zároveň však díle soustředěném. Ohlasy činů Kristýny Španihelové v tištěných i elektronických médiích jsou dokladem sdílnosti pro více typů publika. Cennou kapitolu pro odborné recipienty představuje autorčina účast na kolektivních projektech, zejména tuzemských i zahraničních sympoziích a skupinových výstavách. Komplexnost díla Kristýny Španihelové v nich nebývá upozaděna, a přesto vystupují vybrané fasety, mimo jiné schopnost reagovat na osud i odkaz jediné osobnosti, genia loci i dědictví široce sdílené, mimo jiné v podobě routy a briliantu.

Jaksi stranou či spíše mezi řádky požadavků habilitace leží přístup autorky ke studentům i dalším současníkům. Považuji za vhodné připomenout, že ve shodě s charakterem tvorby jde o osobnost energickou, naslouchající a pečující, jež netěká po nepodstatném.

Petja Matějovič

v.r.

5. června 2026